

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Götheborgske

Spionen.

 Lördagen, den 23 Maji, 1767.

Min Herre!

Sedan den lilla början af en Res-beskrifning til Bath, Bristol &c. i Angeland, af er, min Herre, och det almåna blifwet wål ansedd, lemna jag, på begåran, deraf följande fortsättning.

I Bristol finnas flere stora werck, och fabriquer. En enda Chymist, wid namn Morgan, har flere inrättningar, som Bekolje-brännerie, Terpentins dito, af hwilka wi hafwa ingen dera i Swerje, där likwål så mycken tilgång är på skog och feta rötter af träd. Bekolje-brännerie inrättningen syntes ganska simpel, och bewakas allenast af twånne Karlar. Oljan war tunn och lättinnande, och hade färg af rödt win.

Terpentin-werket war icke heller konstigt. Det måtte skötas ganska warsamt, emedan terpentinen är en mycket eldfångd wara. Ugnen eller öppningen därtill war utom huset, och reser

servoiren med machinerne innom. Vidare til-
 hörer samma man en Färg-fabrique, hwaräst
 rödfärg tillverkas, dito umbra, som göres af
 en wis slags jord, Berliner-blått af oxblod,
 Carmin af fernbof och alum, ljusåfva oc. jäm-
 wäl eger han Swafwel-werket och Salpeters-
 raffinaderiet; större delen af dessa inrättningar
 ligga tillsammans på et ställe i staden beläget.
 En del af färgerna maldes på det sättet at en
 häst med en wind dref omkring flera qvarn-
 stenar, som wältrade liksom hjul, och krossade
 ingredientierne til helt fina partielar. Hästar-
 ne gingo med förbundna ögon, för at icke blif-
 wa öra i hufvudet af så mycket fringgående.
 Arbets-karlarna woro icke rädda om konsten,
 utan wisade of med nöje, emot en skilling i
 wedergåltning, alla inrättningarna. Jämwäl
 äro i staden flera sockerbruk. Wi besågo äf-
 wen et Brazeri eller Måffings-werk, Baptis-
 mill, som war ganska stort samt widlöftigt, och
 tillhörer Swåfvere. I det huset wi woro,
 som tilhörde en M. Kjampe, woro twänne
 ugnar, med 3 hål til hwardera; i hwart och
 et hål, hwarutur lägen upsteg, woro 8 pottor.
 Här brännes allenast kol. Malmen kommer
 hit i grus några mil här från, och liknar askag-
 tig sand, sedan den är malen: detta sker derige-
 nom at en häst drifwer några stora stenar om
 fring, hwilka gå som hjul. Här arbetar en
 Karl wid hwart hål hela weckan natt och dag
 til Lördags middag, då werket står til mån-
 dags

dags morgon. I afbetalning til folket och andra utgifter såges hwar Lördag öfwer et par hundrade pund stycka åt. På omtalte werk har egaren wågat många 1000 pund sterling, innan han kunnat få det i perfection, så at det kunnat löna sig. Nu på några år har han wunnit gräseliga penningar. Malmen gjutes ut på aflånga stenar, på hwilka efter utgjutningen nedfållas stenar af samma form, och härigenom får mässingen skapnad af platar. Slagget användes at betäcka sten-gårdesgårdar, och sådane ser man rundt omkring Bristol.

Et stycke utom Staden äro jämwäl Kolgrufwor. Stenkolen äro af flera slag. Broslie, Kings woods, glas och lime-kol äro alt differenta sorter. Broslie tjener allenast at upelzda masugnar.

Wid Bristol äro många Glas-bruk. Wi woro jämwäl inne på et, där några och 30 arbetade wid en masugn. Man undrar huru de kunna göra så fina och hwita glas. Blåsningen är ingen annan än i Sverige. Alt låyer ankomma på materien, som i almånhet består af någon fin sand, salt och pottaska, som såges blifwa bränd af det wi i Sverige kalla rånfana, och wåyer i sådan myckenhet på wåra sand-hedar.

Det hwita, som synes i ränder på glasföttren, är intet annat än arsenicum och fin sand.

Ingredientierne til glas äro eljest til hwar potta,

potta, 300 wigt fin sand, 50 sauda (göres af et gräs, som förmodeligen finnes i Sverige; och är i sig sjelfej annat än pottaska) 100 pund mynja, en half pec eller 14 pund salt, 3 pund hwit arsenicum, 1 pund kobolt, som färgar blått.

För at få finare glas tillägges bouteille glas eller annat af gröfsta sorten.

I ugnen äro 9 pannor eller pottor, som brukas på en gång, ifrån Måndags morgon til Fredags middag, då andra ugnen imedlertid göres färdig, och på näste Måndagen tändes under. At göra blått glas behöfwes intet mera, än fasta et stycke kobolt i en af pottorne, som snart färgar hela glas massan.

Wi besägo äfwen Porcellains eller Fayance Fabriquen, i hwilken den ende här etablerade Swensken, wid namn Lundberg, en bra man, har någon del, men eljest som mästare förestår. Här arbeta 42 personer, hvars olika göromål wi besägo.

Werket är rätt widlöftigt och förtjenar beskifning. Leret, hwaraf detta porcellainet göres, som aldeles swarar i finhet emot vårt blå och hwita Stockholmska, tages til endel här wid Bristol, wid Dondery och Stacent; dels hemtas det ifrån Irland, Denna leran, som här finnes, är aldeles för fet, at där af ensamt kunna göra något arbete; måste således blandas med den magra Iriska.

Dessa leror sigtas, blötas och gnuggas til sammans. Innan lerstycket kan sättas på swärfwe

svårfrö-machinen måste det knogas, som en deg. På en stol formeras först degklimpen til det han skal bli, kanna, stop, skal, spylkum, pounce-bolle eller hvad det skal bli. Sedermera sändes den til en annan at skapas nåttare, och änteligen brännes den första gången. Hwårt stycke insättes i liksom et foder gjordt af lerstifwor, som fästas tillsammans af små nubbar afwen af ler. Dessa gå ofta sönder, men bindas åter tillsammans med segelgarn. Små positurer, så wäl som thee-koppar, icke kunna i ladorne sättas bredewid de större kåril, och således på engång brännas.

Härtill åtgår en stor mystenhet af wed. Stenkol äro otjenliga. All weden kommer ifrån Wallis, och sälges här för långt bättre köp än i London.

Stads Nyheter.

Warberg. Här i Staden upkom den 18 dennes, klockan half et efter middagen, en håftig wädeld, som på 3 timmars tid lad i aska den betydligaste delen af Staden. Allmänna hus såsom Kyrka, Schola Hospital, samt Prosti- och Capellans-gårdarne gingo, wid detta bedröfweliga tilfället, förlorade. En ynkelig händelse; men som tillika öpnar et fält, på hwilket wältänkte Medborgare både utan skada och blygsel kunna röga sit hjerta.

Inkommen är Skepparen Johan Pettersson från St. Ubes med salt och frukt.

Utgångne äro Skepparne Christ. Wittens-
hagen til Nantes med bräder och stål, Robert
Donald til Lieth med järn och bräder, Sa-
muel Broman til Medelhafswet med dito, Ja-
mes Strong til Lieth med dito, och Lars Zi-
german til Nantes med järn och bräder.

Kyrko-tidningar.

I Domkyrko, Församlingen födde 3 Gosse-
och 3 Flicko-barn: Wigde Herr Hans Holm-
ström och Madame Anna Maria Seglorin:
Döde Herr Råmnår Eric Enanders Fru,
Sara Catharina Walter, 52 år, af tårande
sjukdom, Handelsmannen Herr Bryngel San-
dahl, 40 år, af hetsig feber, Extra Stads-
betjenten Peter Pettersson, 27 år, af dito, och
3 barn af slag.

I Tyska Församlingen födde 2 barn, och
dödt et.

I Kronhus = Församlingen födde 5 barn:
Wigde Soldaten Jonas Fagerholm, och Pi-
gan Elisabeth Andersdoter: Döde affsedade
Soldaten Gottfried Kohns Hustru, Helena
Kendberg, 28 år, af hetsig feber, och 3 barn
af trösken och slag.

Comministern i Seglora Herr Peter Flo-
renius är den 16 dennes med döden afgången.

Rundgörelser.

Den 25 nästkommande Junii blifwer Au-
ction hållen på Skatte-Krono Rusthället Hä-
katorp,

Katorp, i helt mantal, N:o 84, af Kongl. Wästgötha Cavallerie, och Elfsborgs Compagnie, med des Mondering och Augments-ränta, och de under detta Rusthåll lagda Frälse-heman, Lilla Lustorp et halft, Jung Engelbräcks gården et halft, dito Wästre gården et halft, Gruude Wästre gården et halft, Murskås et halft, förmedlat til et fjerdedels, Hårljunga Wästre gården et halft, Knutse eller Knuste et fjerdedels, med sin stamp och qvarn: qvarnräntor ne på skatte-frälse qvarnarne Hårljunga 80 skeppor: Holmen i Hude 36 skeppor, och Lilla Broatorps qvarn kallad 18 dito, en tredjedels korn, en tredjedels råg, och en tredjedels bland-såd; kommandes ock följande dagar all den där då befinteliga lösa egendom, bestående af spannemål, jämte sjelfwa utsådet 80 skeppor, Kreatur af alla slag, husgeråds saker af silfver, koppar, ten, mässing, järn, glas och porcellainer, samt trä-meubler af skåp, bord, stolar, sängstomar, redskap och botyg, bygnings-materialier och åkedon, at försäljas. Blifwandes all den fasta egendomen således utbuden, at sjelfwa Rusthället med sin Augments-ränta, samt Mondering för sig sjelft, och sedan Frälse-hemannen fjerdingstals för sig, samt hwarje qvarn ränta särskilt för sig utbjudas, på det i fall någon Bonde, och i ädan Stånds-person, som icke kan köpa mycket, skal också få handla, och til säkerhet, at icke blifwa sedan rubbad af någon Frälseman, skola de, som köpa, under samma köp, afwen

åfwen blifwa egare af sielfwa skatte-rättighe-
ten på den delen, som köpes. Auctionen kom-
mer til at förrättas på sielfwa gården, och pen-
ningarne at betalas efter Auctions-Förordnins-
gens innehåll, eller genast, af den som det åstads-
komma kan. Skulle någon willa handla he-
la egendomen under et köp, med eller utan In-
ventarium, före Auctionen, behagade den an-
måla sig hos antingen egaren Herr Lieutenan-
ten Rhenstjerna på Håkanstorp, eller Krono-
Befalningsmannen Sundler på Sjögården,
adressen til Bägge är på Allingsås.

På Kongl. Post-Contoiret härstädes undfås
emot 2 Dal. S:mts årläggande Pränumera-
tions-sedlar på första delen eller 16 ark af sam-
talen emellan Patrioten Förnuftig och des
Bitterhets-sällskap, som uttåcka åtskilliga nya
sanningar, så til almånt som enskilt wäl.

Åf det friska Pyrmonter-och bitter-watten är
nu inkommit från Hamburg, och finnes hos
Herr Hans Jacob Beckman för billigt pris
til köps, Zelker wåntas med första på samma
ställe.

Hos Herr J. G. Brusewik på Drottninge-
gatan finnes efter förra kundgörelsen det nyli-
gen ifrån Hamburg inkomna Zelker wattnet,
jemte Pyrmonter-och bitter-watten til salu.

Om någon, som årnar resa til Stockholm,
åstundar en Rese-Kammerat, så kan om den
samma fås kundskap här wid Tryckeriet.